

A peu pels carrers de Fraga

Per Carme Messeguer

Passejar pels estrets i costeruts carrers de la Fraga vella sempre és un plaer, encara que sap greu de veure en quina deixadesa alguns estan. Altres, però, com el del pintor Viladrich, presenten una agradable harmonia gràcies als colors de flors ben cuidades, a les façanes renovades i a la frescor dels terres ruixats.

La Fraga antiga, la inexpugnable, s'arrecera en un terreny barrancós que s'aboca al riu Cinca. I és aquesta característica, la fragositat del terreny en què s'enclota, el que pareix que li ha donat el nom. El castell (en realitat les ruïnes de l'església de Sant Miquel) i la torre del campanar de Sant Pere configuren la silueta clàssica d'aquesta vila que algú va anomenar «la sultana del Cinca».

Els carrers de Fraga guarden el tresor de la llengua antiga, de temps en què els carrers no tenien altre nom que allò que designaven: *collada* (paral·lel a la qual va passar en algun moment el camí ral) *redorta* (tortuosa i retorçada), *barranc*, *arribes* (les ribes tallades que queien a plom sobre el Cinca), *tossal*, *revolt...* o diverses *secanelles*, passos estrets que comuniquen dues vies de major entitat. Hi trobem també una cohort interminable de sants i santes, dels quals sols uns pocs tenen tradició al

Panoràmica del barri vell de Fraga, amb l'església de Sant Pere al bell mig.

poble: sant Antoni, sant Bartomeu, sant Miquel, sant Pere, sant Roc, sant Sebastià i les santes Anna, Margarita i Quitèria. Després hi ha l'emblemàtic *passeig del Cegonyer* amb arbres primatxons, considerada la nostra rambla (la seva denominació prové del niu de cigonyes que el presidia en uns altres temps); i encara el popular *a l'estressana* (per *les drassanes*), record de l'antic trànsit fluvial pel Cinca. El nomenclàtor viari recorda també el nom d'il·lustres personatges fragatins, d'origen o adopció, com: l'historiador Salarrullana o el pintor

Viladrich. La retolació d'aquests carrers, però, continua essent feta en castellà. Llevat d'aquells casos en què la perdurabilitat del topònim popular va convèncer les nostres autoritats de la possibilitat d'una retolació bilingüe.

Entès que el nomenclàtor de carrers d'una entitat municipal constitueix un referent ideològic per als qui l'habiten, volem fer constar que, si bé la realitat político-administrativa de Fraga fa ser naturals, per una altra banda, noms com avinguda d'Aragó, carrer de Zaragoza, d'Huesca i de Teruel, i encara una colla amb el nom de viles, rius o personatges aragonesos, per l'altra, la filiació cultural de la nostra ciutat és gairebé ignorada o fins i tot històricament falsejada: hi ha el carrer d'Alfonso I el Batallador, que va assetjar per dues vegades sense èxit la Fraga musulmana, i, en canvi, no té aquest honor Ramon Berenguer IV, conqueridor efectiu de la plaça per a la causa cristiana, fet que, en definitiva, ha determinat en bona part la nostra història.

No diem res de nou en repetir, una vegada més, que l'estudi de la toponímia urbana és una font valuósíssima per a conèixer l'essència, la història i els anhels d'una comunitat humana. Ve a ser, en certa manera, el seu codi genètic, personal i intransferible. ♦

Un monument a La dona de faldetes presideix la plaça de l'Ajuntament de Fraga.